

L'educació diferenciada com a model d'organització escolar

Des dels seus inicis, Bell-lloc ha estat una escola d'educació diferenciada. Aquest model d'organització escolar, minoritari però present a tots els països del nostre entorn, promou d'un manera especialment intensa l'atenció personalitzada que el col·legi vol oferir als seus alumnes i a les seves famílies.

Pel fet de ser una escola diferenciada, a Bell-lloc els nois aprenen en un clima acadèmic que permet una gran obertura a l'hora de tractar les qüestions de gènere que afecten al seu autoconcepte personal i que interfereixen de manera notable en la seva relació amb els diferents àmbits curriculars. L'entorn diferenciat confereix al tracte entre professor i alumne un caràcter directe, cordial i respectuós, que potencia la formació personal i l'aprenentatge. Alhora, aquesta distribució de gènere possibilita que els professors es puguin adaptar amb una major eficàcia als ritmes de maduresa, les necessitats i els estils d'aprenentatge que s'adeqüen al tarannà escolar dels nois.

L'educació diferenciada contribueix de manera decisiva a combatre els estereotips de gènere: en un clima escolar masculí, els nois se senten més desinhibits a l'hora d'explorar amb profunditat territoris acadèmics que tradicionalment han estat patrimoni cultural de l'altre sexe. D'aquesta manera, els nois desafien en nombroses ocasions la masculinitat hegemònica per enriquir-se amb múltiples maneres d'encarnar el fet de ser un noi en el segle XXI. En el cas dels nois, l'educació diferenciada també minimitza la cultura antiacadèmica que en determinades edats caracteritza moltes de les actituds dels nois.

En definitiva: l'educació diferenciada és una opció escolar vàlida i legítima, avalada per nombrosos estudis científics publicats en revistes internacionals de prestigi. És un model educatiu present als països del nostre entorn, considerat per nombrosos sectors com una de les possibles respostes al fracàs escolar que pateix occident.

Bell-lloc aplica un Pla d'igualtat des de les primeres edats, que permet als alumnes reconèixer i valorar la seva diferència sexuada per orientar-la cap a la igualtat en tots els ordres de la vida, i a corresponsabilitzar-se dels seus drets productius i reproductius.

Raons per l'educació diferenciada

Bell-lloc ha estat un col·legi d'educació diferenciada des del 1965, any de la seva fundació. Des dels inicis, el model d'educació diferenciada s'ha mostrat eficaç per dur a terme la tasca educativa del centre i per donar sentit a la missió i els objectius que en van justificar la seva creació. Per tant, es tracta d'un model d'organització escolar que ens ha donat bons resultats des de fa més de mig segle.

A continuació esmentem els motius que ens porten, a data de la redacció d'aquest document, a justificar la legitimitat i el manteniment de l'opció diferenciada en el nostre centre. Ens centrarem, per tant, en els arguments a favor de la legitimitat de l'educació diferenciada en general com a opció escolar, i més concretament, atès que Bell-lloc és una escola de nois, en aquells arguments presenten un benefici escolar per als nois que estudien en centres diferenciats.

1 - Presència i reconeixement internacional

L'educació diferenciada és un model educatiu present a molts països occidentals d'una àmplia tradició democràtica, i és reconegut en diferents tractats internacionals de referència en matèria educativa i per la legislació específica de diversos països de l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE). Molts països del nostre entorn compten amb escoles diferenciades d'excel·lents resultats i plenament integrades en el seu sistema

educatiu: Gran Bretanya, Alemanya, Islàndia, Estats Units, Austràlia, Noruega, França, etc.

2 - L'educació diferenciada no discrimina, sinó que promou la igualtat d'oportunitats

L'educació diferenciada és un model pedagògic que, partint de la igualtat de nois i noies en drets, deures i dignitat, afavoreix la personalització en l'educació. L'educació personalitzada és el pal de paller del projecte educatiu de Bell-lloc. La finalitat última de l'educació diferenciada és assolir una igualtat d'oportunitats real dels alumnes, sense limitar les seves capacitats ni condicionar les seves opcions de futur. La igualtat d'oportunitats es garanteix des del moment en què els centres diferenciats de noies i de nois comparteixen el mateix currículum, i condicions d'aprenentatge de qualitat comparable. De fet, la Convenció relativa a la lluita contra les discriminacions a l'esfera de l'Ensenyament (14.12.1960) de la UNESCO, també ratificada per Espanya, adverteix *“En el cas que l'Estat les admeti, les situacions següents no seran considerades com constitutives de discriminació en el sentit de l'article 1 de la present Convenció. La creació o el manteniment de sistemes o establiments d'ensenyament separats per als alumnes de sexe masculí i per als de sexe femení, sempre que aquests sistemes o establiments ofereixin facilitats equivalents d'accés a l'ensenyament, disposin d'un personal docent igualment qualificat, així com de locals escolars i d'un equip d'igual qualitat i permetin seguir els mateixos programes d'estudi o programes equivalents;”*

3 - Millora del clima escolar

L'educació diferenciada té el potencial de crear un clima escolar propici a l'aprenentatge. La recerca en educació i gènere fa dècades que denuncia que els nois presenten una relació més desafiant amb les pràctiques escolars (Herr, 2004, p. 531). L'educació diferenciada proporciona un aferrament més intens dels nois envers la cultura escolar, desafiant l'absentisme, augmentant el rendiment escolar

i provocant una millora actitudinal (Dunkel citat a Caplice, 1994). Crea un espai de convivència adequat per al autoconeixement, que facilita explorar amb serenitat les pròpies fortalezes i relacionar-se amb els àmbits acadèmics d'una manera menys convencional, conduint tot l'alumnat cap a un autoconcepte positiu. Sullivan (2009) destaca que l'educació diferenciada promou una millora de l'autoconcepte acadèmic. Datnow, Hubbard i Woody (2001) afirmen que ens entorns diferenciats possibiliten als professors mantenir converses més profundes i específiques sobre temes formatius vinculats amb la vida o els principis morals. L'argument que presenten és que en un entorn mixt, l'alumnat tendeix a mostrar-se menys disposat a parlar de temes incòmodes per la presència de l'altre sexe. En entorns diferenciats, segons aquests autors, el professorat tendeix a dedicar part de les classes a tractar temes que són susceptibles d'afectar a un sexe en concret, aprofitant l'absència de l'altre sexe.

4 – Desafiament dels estereotips

Aquest model pedagògic es mostra efectiu per minimitzar els estereotips, augmenta la llibertat personal a l'hora d'assumir rols considerats propis d'un altre sexe i rebaixa la pressió en l'elecció d'opcions assignades tradicionalment a un sexe determinat. En entorns diferenciats, els nois es presten de manera més desinhibida a explorar territoris curriculars i propostes formatives relacionades amb l'expressió de les emocions, i el vessant artístic en general (Vail, 2002, p. 36). A Bell-lloc tenim experiència d'aquest punt de la recerca amb el fervor participatiu que desencadena l'activitat anual del Musical del col·legi. Un gran nombre d'estudis exploren la construcció que l'alumnat fa de la masculinitat i de la feminitat dins l'entorn escolar. Determinats àmbits curriculars, com per exemple les matemàtiques i la física, tenen una càrrega de gènere clarament "masculina", i les noies les poden viure amb una tensió afegida a l'hora de triar-les com a assignatures optatives o bé de treure-hi bones notes (Mendick, 2005). L'educació diferenciada té el poder de desafiar la càrrega de gènere que envolta determinats

àmbits curriculars, creant noves oportunitats per a tots dos sexes. Durut Bellat (2010) explica que en el si de la mixticitat, les adolescents afirmen la seva feminitat fins i tot a l'aula de ciències, exagerant ostentosament el seu fàstic davant d'una dissecció i la reticència a embrutar-se. La capacitat de desafiar estereotips de gènere de l'educació diferenciada, relacionada, en el cas de les noies, amb l'augment de l'autoestima acadèmica, es veu corroborada des de la psicologia social. Lorenzo-Cioldi (1988) demostra que les noies tendeixen a infravalorar-se en àmbits considerats masculins quan es troben en la presència dels nois, i en canvi augmenten la seva auto-atribució en la competència quan es troben en un entorn d'un sol sexe.

5 – Eficàcia amb les minories i els alumnes desfavorits

La recerca en els beneficis de l'educació diferenciada de nois subratlla els beneficis formatius que l'entorn diferenciat ofereix a les minories desfavorides. El gran investigador en educació diferenciada Cornelius Riordan, professor de la Universitat de Providence, afirma que en escoles diferenciades, el rendiment dels alumnes desfavorits provinents de minories era notablement superior al de les escoles mixtes (citada a Vail, 2002, p. 36).

6 - Amplia les opcions professionals

L'entorn diferenciat proporciona més llibertat d'elecció en les sortides professionals desviant per raó de gènere. Un bon exemple és l'accés de noies a carreres de l'àmbit científic i tecnològic (habitualment més triades per nois) o de nois que opten per l'educació o l'àmbit humanístic (amb més presència femenina). Salomone (2002) esmenta que als centres diferenciats, els nois, si tenen la possibilitat de triar, opten per una major varietat d'assignatures, com les llengües estrangeres, la música i l'art, i les noies opten en major grau per la informàtica i la tecnologia.

7 – Èxit acadèmic

Els bons resultats acadèmics són un dels motius pels quals les famílies trien l'educació diferenciada. Aquestes idees són fruit de més 50 anys d'experiència amb bons resultats contrastats. No només pot ajudar a reduir el fracàs escolar sinó que també millora el rendiment de l'alumnat. Younger and Warrington (2006) van descobrir que l'educació diferenciada podia augmentar els resultats acadèmics de nois i noies sempre i quan es tractessin les qüestions de gènere en el si de la institució diferenciada. L'educació diferenciada permet ajustar la docència a les debilitats de gènere associades a la masculinitat o la feminitat. La recerca apunta que des de les primeres edats d'escolarització, les noies superen els nois en lectoescriptura, adopten actituds més positives envers les activitats escolars, i un comportament més sociable. Zill, Collins, West i Hausken (1995) afirmen que els nois són susceptibles de patir el doble de problemes que les noies i tenen més tendència a presentar problemes de comportament.

8 – Validació científica

La recerca científica ha validat l'eficàcia del model, mostra bons resultats contrastats i aporta al debat dades que permeten confirmar la seva vigència i que és una opció vàlida si es desenvolupa de la forma correcta. Una bona síntesi de tota la recerca en educació diferenciada la trobem a la publicació *Single-sex Schools: a place to learn* de Riordan.

Bibliografia citada

Caplice, K. (1994). The case for public single-sex education. *Harvard Journal of Law & Public Policy*, 18(1), 227-291.

Datnow, A., Hubbard, L., & Woody, E. (2001). *Is single gender schooling viable in the public sector ? Lessons from California's pilot program*. Toronto, Ontario : Institute for Studies in Education.

Duru-Bellat, M. (2010). Ce que la mixité fait aux élèves. *Revue de l'OFCE*. Juliol 2010.

Herr, K., & Arms, E. (2004). Accountability and single-sex schooling: A collision of reform agendas. *American Educational Research Journal*, 41(3), 527-555.

Lorenzo-Cioldi, F. (1988) *Individus dominants et groupes dominés. Images masculines et féminines*. Grenoble: PUG.

Mendick, H. 2005. A beautiful myth? The gendering of being/doing "good at maths". *Gender and Education* 17:203-219

Riordan, Cornelius, *Single-sex Schools: a place to learn*, Maryland, Rowman & Littlefield, 2015.

Salomone, R. C. (2002). The legality of single-sex education in the United States : Sometimes « equal » means « different ». A A. Datnow & L. Hubbard (Eds.), *Gender in policy and practice : Perspectives on single-sex and coeducational schooling* (pp. 47-72). Nova York : Routledge and Falmer.

Sullivan, A. 2009. Academic self-concept, gender and single-sex schooling. *British educational research journal* 35:259-288

Vail, K. (2002). Same-sex schools may still get a chance. *Education Digest*, 68(4), 32-38.

Younger, M. R., & M. Warrington. 2006. Would Harry and Hermione have done better in single-sex classes? *American Educational Research Journal* 43:579-620

Zill, N., Collins, M., West, J., & Hausken, E. G. (1995). *Approaching kindergarten : A look at preschoolers in the United States*. Washington, DC : U.S. Department of Education, National Center for Education Statistics

Mesures per assegurar la igualtat

El col·legi disposa, dins del Pla d'Acció Tutorial, d'un pla de formació específic per promoure la consciència igualitària entre l'alumnat. Aquest pla està inspirat en el Pla d'Igualtat d'EASSE (European Association of Single-Sex Education), consensuat per totes les escoles diferenciades de Catalunya i consisteix en activitats formatives presencials a les sessions de tutoria, combinades amb activitats online a través de la plataforma Didakids.

Al batxillerat, el col·legi disposa del programa Dones d'Impacte, a través del qual acostem els alumnes al testimoni vital de dones de gran rellevància en el món laboral, les quals parlen als nostres alumnes de la seva tasca professional i dels obstacles que han hagut de superar en el món laboral i social pel simple fet de ser dones.